

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve.
Egyes évre 16 h.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva.
Egyes évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Védke postán szállítva:
Egyes évre 24 kor
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahogya a
Gazdag utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Sallágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszam-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XXI. évfolyam 210. szám.

Nagyvárad. Csütörtök 1915 szeptember 16.

A magyar katonák hősiessége Volhyniában

Budapest, szeptember 15. (Hivatalos.)

Orosz hadszíntér.

A besszarábiai határon csapataink egy orosz támadást utasítottak vissza. A Dnyeszter mellett és a Bucattól keletre fekvő hadállásainkban csend uralkodott.

Galíciai és volhyniai arcvonalunk összes többi részein újra nehéz, az ellenség számára eredménytelen harcok fejlődtek ki.

Dubnótól északkeletre az ellenség egy sikertelen ellentámadásnál sok halotton kívül foglyokban hat tisztet és 800 főnyi légénységet vesztett. Ebben a harcban háromezer fegyvert is zsákmányoltunk. Itt magyar közös hadseregbeli, valamint honvédszászlóaljok és az ottoeati 79. gyalogezred elszánt parancsnokságának önálló gondoskodástól irányított vezetése mellett a háboruban hevült katonai kiválóságuk újabb bizonyítékait szolgáltatották.

A Styr és a Pripiat erdős mocsárövezetében lovasságunk az utóbbi napokban számos ellenséges lovassapatot vert vissza. A Litvániában küzdő cs. és kir. csapatok szövetségeseinkkel elérték a Scarát.

Hóditásunk az olasz fronton.

Budapest, szeptember 15. (Hivatalos.)

Olasz hadszíntér.

A tiroli határvidéken a szokásos tüzérségi harc tegnap is tartott. A karinthiai határon a tüzérségi harc egyes pontokon nagyon megélenkült. A Ladinut szorosától keletre csapataink támadtak és elfoglalták a Hindenig a Kogel határhegytől délkeletre fekvő ellenséges hadállásokat. A tenger melléki arcvonalon az olasz tüzérség a Javorcektól a tolméini hídfőig terjedő szakaszon fokozott heveséggel tüzelt hadállásaink ellen. A Javorcek és a Wrsic szakaszon levő hadállásaink ellen intézett ellenséges támadások összeomlottak. Hasonlóképp meggyújtottuk a doberdói szakaszon az ellenség szokásos közeledési kísérleteit. Hófer. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Rownot kiüritik az oroszok.

Berlin, szeptember 15. A Temps azt írja, hogy az orosz helyzete aggasztó az egész harcvonalon. Északon Hindenburg előtt visszavonulásra kényszerültek, a szövetségeseik volhyniai előnyomulása következtében pedig kénytelenek kiüriteni Rownot is.

Az orosz vasutak német kézen.

Amsterdam, szept. 15. A „Times“ pétervári levelezője azt írja, hogy a németeknek és az osztrák-magyar csapatoknak az a céljuk, hogy birtokukba kerítsék a Rigától Lembergig terjedő vasuti vonalakat, hogy ezzel megoldják a csapatszállítások kérdését. Ez a probléma ugyanis nagyon nehéz, mert a csapatoknak ezer kilométer fronton való folytonos eltolása igen bajos. A „Times“ azután így folytatja:

— A központi hatalmak operációja kiterjed Dünaburg, Vilna, Lida, Baranovics, Lunevics, Sarni és Rovnó vidékére. Ezeket a helyeket vasuti vonal köti össze, amely lehetővé teszi, hogy azokat az anyagokat, amelyeket tengeren visznek Rigába, onnan az egész frontra továbbítsák. A németek stratégiája és taktikája megfelel ennek a nagy tervnek. Az operációk két irányra oszlanak. Az egyik észak felé hajlik Grodnó és Pinsk között, a másik pedig, amelyeket Mackensen vezet, déli irányt vesz Rovnó felé. Különös aggodalommal kell tekinteni a Nyemen-vonal grodnói szakaszára.

A harc ott Grodnótól északra Merecsától Piaszkig terjed a Volkoviski—Polozk vasuti vonal mentén. E helyen fronttámadás történt a visszavonuló oroszok ellen. — Feltehető, hogy az orosz ellentámadás Vilijánál megállásra bírja a németeket. Valószínű azonban, hogy az a nagy tulsuly, amelyet a németek különösen géppuska dögében bírnak, kisebb erővel is fel tudja tartóztatni az orosz offenzívát és az ellenség Grodnóvidéki operációját messze kiterjesztheti. A németeknek sikerült, hogy előretörjenek a Lida vidékre, ahol azonban visszanyomták őket. A németek ahelyett, hogy Beresa-Kartuskától keletre a mocsarakon hatoltak volna keresztül, elhajoltak Drohocintól déli irányban. Ugyanekkor a vasuti vonal mellett Pinsk irányában Smolevsk felé huszenöt kilométerrel előbbre jutottak. Ez azonban nem nyugtalanítja az oroszokat, mert az ottani terep olyan, hogy az ellenséges haderők nem fejlődhetnek ki. Az egyetlen operációs terület Poléziától északra és délre van. Az bizonyos, hogy az orosz hadsereg sorsa nem a Poléziában fog eldőlni, hanem Rigánál, Vilnánál és Kievnél.

Intézeti fehérneműek leánykák és fiuk részére
házilag készült paplanok, gyapjutarok, mat-
rácok, harisnyák és kötények legjobban beszerezhetők

Czillér Imre
nagyáruházában
Szent László-tér.

Harcaink az oroszokkal.

Sajthadiszállás, szeptember 15. A Szereth déli frontján az oroszok támadásai ellanyhultak. Északon még folytonosan és hevesen támadnak. Megállapítást nyert, hogy Tarnopol melletti multkori sikerük eredménye mindössze nyolc kilométer volt, ami nincs összhangban a hozott áldozatokkal.

Az antant jegyzéke nem kielégítő Bulgáriára nézve.

Budapest, szeptember 15. (Saját tudósítónktól.) Szófiából jelentik: Hír szerint az antant részéről ma átadott jegyzék nem nyújt kielégítő garanciákat a szerb—görög területek okkupálására.

Az antant kiegészítette a Bulgáriához intézett jegyzékét.

Budapest, szeptember 15. (Saját tud.) Szófiából jelenti a M. T. I. 14-iki kelettel: Az antant képviselői délelőtt a miniszterelnöknél külön-külön megjelentek és neki a kiegészítő közlést átadták. A közlés tartalmát a legszigorubbán titokban tartják.

Az orosz flotta a bulgár vizekre indul.

Hága, szeptember 14. A Havas-ügynökség jelenti: Itt úgy hírlik, hogy az orosz fekete-tengeri flotta azt a parancsot kapta, hogy készenlétben legyen a bulgár vizekre való indulásra. Odesszában és a krimi félsziget számos kikötőjében sok görög legénység vár felvételére.

Uj orosz csapatok Hindenburg ellen.

Pétervár, szept. 15. Az új orosz főparancsnokság a Dünánál nagyobb erőket koncentrált, hogy Hindenburg seregével megütközhessek.

Az oroszok seregeinkről.

Budapest, szeptember 15. A Rjecs csodálja a központi hatalmak seregeit azért az energiáért, amellyel a mocsarak járhatatlan utait rendbehozzák és kiépítik.

Orosz politikai körökben azt hiszik, hogy az oroszok védővonalát ismét hátrább kell vinni.

Az orosz vigasztalás.

Budapest, szept. 15. Az orosz sajtó azzal vigasztalja a közönséget, hogy tény, hogy a fronttól háromszáz versztnyire Kievet és más helységeket kiürítene, de az ország délnyugati részén nincs veszély.

A Birseviya Vjedomsti jelenti, hogy Oroszország délnyugati részeit veszedelem nem fenyegeti.

Goremkyn lemond?

Budapest, szept. 15. (Saját tud.) Pétervárról jelentik: Goremkyn miniszterelnök a főhadiszállásra utazott, hogy a cárnak referáljon a duma-block követeléseiről és a kormányának a blockkal folytatott tárgyalásainak eredményéről. Ugy tudják, hogy több miniszter Goremkynnel együtt lemond.

Török—bulgár szerződés.

Szófia, szeptember 15. A török—bulgár szerződés értelmében Kirk-Kilissze város a bulgároké lesz.

A bulgár remények teljesülése.

Szófia, szeptember 15. A török birodalommal való megegyezés hírére a bulgár fővárosban lelkesedéssel fogadták. Szeptember 19-ére, a megegyezés végrehajtásának napjára, nagy előkészületek folynak. Ezen a napon, amely Bulgária függetlenségének évfordulója, adja át az ottomán kormány a tráciai határmegyét. E terület katonai biztosítására a bulgár hadügyi kormány egy új, tizedik hadtestet szervezett, amelynek „Fehértengeri divízió” az elnevezése s vezérkara Filippopoliszban fog székelni. Bizonyosra veszik, hogy Bulgária Athénben és Bukarestben arról értesült, hogy sem Románia, sem Görögország a bulgár-török megegyezésben nem látja a bukaresti béke megszegését, mert a béke pontjai már Szerbia és Montenegró magatartásán megdőlték.

A bulgár félhivatalos sajtó a bulgár-török megegyezés végső következményét a következőkben látja: Bulgária becsületes és őszinte barátságba kerül Németországgal, Ausztriával és Magyarországgal. A dunai szakasz révén kereskedelme és mezőgazdasága nagy lendületnek indul. Előri régi nemzeti célját, Macedónia teljes csatlakozását s így az összes bulgárok Ferdinánd cár uralma alatt egyesülnek. Mindezek oly megbecsülhetetlen előnyök, amelyekkel szemközt az entente amúgy sem garantált és már mindenképpen elkésett ajánlatai eltorpülnek.

Német seregek Dünaburg előtt

London, szeptember 15. A Daily Mail jelenti Pétervárról: A hadügyminiszterium azt hiszi, hogy a német seregek erősségéről szóló angol adatok alábecsülik a tényleges számokat. A németeknek az az ismételt erőteljes kísérletei, hogy a Dünaburg—Rovno vonatot elérjék, sürgős szükségét igazolják annak, hogy egységesek legyünk és az ellenállást minden lehető eszközzel folytassuk.

A törökök eredményesen harcolnak.

Konstantinápoly, szept. 15. (Saját tud.) A főhadiszállás jelenti:

Az Anaphorta—Ariburnu szakaszon reognoszkaló csapataink szeptember 12-től 13-ra virradó éjjel különböző pontokon meglepő hatásos támadásokat intéztek az ellenséges lövészárcok ellen.

Szeptember 13-ikán tüzérsgünk sikerrel ágyuzta az ellenséges csapatok gyülekezési helyét, valamint az élelmezési osz-

lopokat és nagy veszteségeket okozva szét-szórta ezeket. Ariburnu táján egy ellenséges tüzérsg állást és két jól megerősített megfigyelő helyet összeromboltunk. Sed il Bah táján az ellenség tüzérsgé fél órán át hatás nélkül ágyuzta a centrumban levő tüzvonalaink egy részét. A többi harcvezetési vonalon nem volt jelentős esemény. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Török védelmi intézkedések Gallipolinál.

Budapest, szeptember 15. (Saját tudósítónktól) A Daily Express Athénből jelenti: A törökök, hogy a szövetségeseeknek Gallipoli nyugati pontján esetleges partraszállását megakadályozzák. Bulairtól az Eschermann öböljéig fekvő területeken ütegeket állítottak fel. Gallipoli várostól Burgaszon keresztül délfelé vezető utakat aláaknázták, hogy szükség esetén légberöptethessék.

A németek elérték a Scarát.

Berlin, szeptember 15. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér.

A Hantmannswaiberskopfon tüzelésünkkel megakadályoztuk a franciáknak egy támadási kísérletét. Egy Rechesy mellett (a francia-szejci határ közelében) megfigyelt megkötött léghajót lelőttünk. A léghajó felborult és lezuhant.

Keleti hadszíntér.

Hindenburg tábornagy hadszoportja.

Dünaburgtól nyugatra a hídfőnél harcolnak. Solakinál (Dünaburgtól délnyugatra) az ellenséges lovasságot visszavetettük. A Voliac mellett Vilnától északkeletre és északnyugatra az ellenség ellentámadásait visszautasítottuk. Olikától és Grodnótól keletre támadásunk tovább hatolt előre. A Njementől délre egyes helyeken elértük a Scarát. — Kerekszámában 900 orosz elfogtunk.

Lipót bajor herceg tábornagy hadszoportja

Az ellenséget a Scarán tul nyomtuk vissza.

Mackensen tábornagy hadszoportja.

Az üldözést Pinsk irányában folytatjuk. A foglyok száma több mint 700-ra emelkedett. Német csapatok az ellenség támadásait véresen visszaverték. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A szentgotthardi választás.

Szék Kálmán örökéért, a szentgotthardi mandátumért két jelölt pályázott, nevezetesen Roszner Ervin báró, a király személye körüli miniszter és a néppárt jelöltje: Grieger Miklós. A választási küzdelem igen élénk volt és a néppárt erősen bizakodott, hogy a választásból az ő jelöltje kerül ki győztesen. Már-már úgy állott a dolog, hogy a háboru viharai között szenvedélyes választási harc fejlődik ki a szentgotthardi mandátumért. Tegnap azonban váratlan fordulat történt: Grieger Miklós az országgyűlési néppárt elhatározásából visszalépett a jelöltségtől és pedig azzal a megokolással, hogy a miniszter esetleges bukását a külföld belső zavarok jelének tekintené. A szentgotthardi választás dolgában a pártok megbízottai a következő jegyzőkönyvet vették föl:

A szentgotthardi választóterületben ez évi szeptember 15-ére kitűzött országgyűlési képviselőválasztásból kifolyóan az egymással szemben álló pártok vezetői, illetve e

pártok megbízottai a mai napon a következő megállapodásra jutottak:

A szentgotthárdi választókerület népi párti vezetőségének tudomására jutott, hogy számottevő helyen a mai súlyos külpolitikai viszonyokra való tekintettel egy erős és bizonytalan kimenetelű választási harc aggodalmat keltett. Egyedül és kizáróan ez előtt a magasabb politikai érdek előtt meghajolva, meghozza az áldozatot, hogy ezáltal a választási harcnak, amelyről e pillanatban kétséges, hogy melyik párt győzelmével végződnék — végigviteltől eláll.

Alulírottak, mint Roszner Ervin báró pártmegbízottai elismerjük, hogy a kerületi néppártot határozatának meghozatalában egyedül a fentemlített magasabb politikai érdek vezette Kelt Szentgotthárdon, 1915 szept. 13. Aláírások.

Mikor a városházán sietnek.

Belányi Imrének tegnap kézbesítették az elbocsátást. Nyolc napalatt családotul kiakarják tenni a lakásból.

A Belányi ügynek van egy érdekes oldala is: megtudtuk, hogy tudnak a városházán sietni is. Kedden késő este végződött a villamosmű ülése és szerdán estére a jókora füzetet kitevő polgármesteri határozatot már letisztázva, aláírva meg is kapta Belányi, mely határozattal arról értesíti a polgármester, hogy egyszerűen elbocsátja, fizetését október 1-től beszünteti, egyben a törvényes következmények terhe alatt felhívja, hogy a lakását *nyolc nap alatt hagyja el*. A polgármester ezt a határozatot „felebezésre való tekintet nélkül végrehajtható” jelenti ki.

Csodálatos gyorsasággal írták le a határozatot. El sem lehet képzelni, mikor tudták a gyűlés után meg is fogalmazni. Mert ugyebár, csak az ülés után lehetett megszövegezni azt a határozatot, mely a bizottság ülésének határozatát tartalmazta?

Új korszak nyílt meg Nagyvárad város életében: a gyorsaság korszaka. A gyorsaságra való tekintettel hoztak ítéletet a vádlott meghallgatása nélkül, pedig még a státiális vérbíróság is meghallgatja, akit fel akar akasztani. Belányival szemben nincs meghallgatás, nincs szakértő megkérdezése (az csak elposványosítaná az ügyet, mondotta a város szakértője), nincs irgalom a család iránt, ki kell dobni nyolc nap alatt családotul, gyermekestül az utcára.

Még ha be is lenne bizonyítva mindaz a vád, amit Belányi ellen eddig csak felhozni próbáltak, akkor sem lehetne a villamosmű megszervezőjével így elbánni, a kinek érdemeit, szorgalmát, rátermettségét többek közt dr. Adorján Emil is hangoztatta azon a bizonyos ülésen. Ha hibázott volna is, akkor sem volna szabad a családját így sújtani.

Belányi Imre tegnap a polgármesteri határozatot nem is otthon, hanem idegen helyen, látogatóban léte alkalmával kapta meg. Ott kézbesítette neki a városi hajdu, akinek utasítása volt, hogy akárhol, de azonnal kézbesítse. Hát kézbesítette is idegenek körében, kellő feltűnés mellett. Ez is hozzátartozik a gyorsasághoz.

Belányi Imre nyomban tanácskozott ügyvédjével, dr. Stokker Józseffel. A polgármesteri határozat ellen felebezéssel fog

élni és így Nagyvárad város törvényhatóságának is lesz módjában hozzászólni a feltűnő esethez. Belányi sem az elbocsátást, sem a lakásból való kimozdítást nem fogadja el s a törvény oltalmához folyamodik.

Biharmegye közgyűlése.

Az első tiltakozó hang a drágaság előidézői ellen. Elismerés a tisztviselői karnak.

Biharvámegye törvényhatósági bizottsága tegnap tartotta az évi őszi közgyűlését. Az érdeklődés oly gyenge volt, amelyet eddig sohse tapasztaltunk a megyegyűléseken. Hiába, a gazdának most minden perc kincseket jelent s odahaza kell maradnia.

Az ülésen Miskolczy Ferenc főispán elnökölt.

A szokásos időszaki jelentések előterjesztésével kapcsolatosan Keszthelyi Zoltán főjegyző bemutatta a számonkérőszék jelentését. A jelentés szerint a háboru tartama alatt, dacára a negyedére leapasztott tisztviselői létszámnak, minden vonalon fennakadás nélkül intézték a közügyeket. A tisztviselők odaadó, fáradtságot nem ismerő tevékenysége valóban általános elismerésre tarthat számot.

Miskolczy Ferenc főispán a kedvező jelentés alapján úgy a kormány, mint a törvényhatóság nevében a tisztikarnak legnagyobb elismerését fejezi ki és határozati lag mondja ki, hogy ezen elismerésről az alispán útján a tisztviselők mindenike külön-külön is értesítendő.

A különböző alapok elhelyezésének kérdésével az állandó választmány javaslatát egyhangulag fogadták el. Eszerint az alapokat kilenc nagyvárad, két belényesi pénzintézetnél és 125000 koronát az Országos Központi Hitelszövetkezethöz helyez el a vármegye.

Következett Friedmann és Schwarz vármegyei faszállító cégnek 50 százalékos felemelés iránti kérelme. Az állandó választmány a kérelmet tekintettel a rendkívüli helyzetre, teljesítendőnek javasolta.

A javaslat ellen Tamásfalvy Thury Ignác belényesi királyi közjegyző szólalt fel.

— A végsősükség kényszerít arra, hogy felszólaljak. Be kell jelentenem, hogy a vármegyében ma az élelmezési állapotok tarthatatlanok. Legjobban érzik a súlyos állapotokat a középosztálybeliek, akik ma holnap az éhenhalásnak lesznek kitéve. A drágaság hihetetlen arányokat öltött. A közéleti cikkek drágaságát nem annyira az őstermelők, mint a közvetítő kereskedelem okozza. A közvetítő kereskedelem arra kényszeríti a fogyasztókat, hogy a nyolcadik kézből vásároljanak. Ha ezen a bajon nem segít a hatóság, súlyos következményekkel fog járni. Felháborító a különböző kartellek manipulációja is. Különösen vonatkozik ez a fára.

— En, aki az erdő közepén lakom 350 koronát kell, hogy fizessek egy waggon fáért, sőt még így sem kapok, mert a kereskedők kijelentették, hogy csak akkor szállítanak fát, ha majd 600 korona lesz egy waggon ára. Azt mondják, nem tudnak termelni fát, mert nincs elegendő munkás. Tény, hogy valamelyes munkáshiány van, azonban az előző évben kitermelt fakészletek még mind meg vannak. Nem annyira a munkáshiány a drágaság oka és nem annyira a hadisegély, hanem a pántlika, selyem, asszonyi cicoma, mely a boltokból épen a háboru alatt mind elfogyott. Pénz a munkásnépnek bőségesen van. Nyomor nincs a falun, hanem a városban. A spekulációkra, a kartellekre, a munkáviszonyokra való tekintettel nem fogadja el az állandó választ-

mány javaslatát. Ha a kereskedők a háboru előtt a jó világban vagyont szereztek maguknak, úgy tessék most abból a szerzett vagyonból valamit áldozni is. Egyben kéri, hogy a közállapotok megjavítására a törvényhatóság a kellő lépéseket tegye meg.

A közgyűlés az állandó választmány javaslatát fogadta el.

A közéleti kérdésében a törvényhatóság úgy döntött, hogy a jövőben is a vármegye látja el az arra szorult községeket gabonával. Ha azonban valamely község maga akarja az élelmezést ellátni, úgy azt megteheti, de csakis az alispán jóváhagyásával.

Következtek a folyó ügyek.

A miniszterelnöknek ama leiratát, melyben a vármegyének a királyhoz intézett hódoló felirataért köszönetét fejezi ki az uralkodó nevében, a vármegye hódolattal vette tudomásul.

Ezután szünetet adott az elnök. Szünet után a karikacsapás gyorsaságával tárgyalta le a törvényhatóság az ügyeket, elfogadva az állandó választmány javaslatát.

Bunyitay Vince siremléke.

Karácsonyi Géza szobrászművész elkészült Bunyitay Vince c. püspök siremlékének főalakjával a „Patrona Hungariae”-vel. A műterembe menet kíváncsisággal telten találgattam — gondolatban végigszáguldván az eddig látott dus változatu Mária szobron — hogy melyik volt hatással a művészre, avagy az ősrégi tómba friss szépségeket vitt e bele s azt új szobrászi elemekkel gazdagította e?

Jóleső érzéssel konstatáltam, hogy Karácsonyi — eddigi működéséhez hiven — nem törekedett senki utánzására, dicsérendő ambícióval igyekezett önállóat alkotni s ez neki pompásan sikerült is. Meg kell emelni kalapukat munkája előtt, melynek alkotásánál kizáróan művészi szempontok vezették. A bírálót egyszerre megkapja az alkotás természetessége, szinte klasszikus egyszerűsége, a felfogás nemessége, discret előkelősége, mely méltó a Szent Szűz egyéniségéhez.

Több havi becsületes, alapos munkálkodás, lelkiismeretes művészi elmélyedés eredménye a kompozíció, mely a legkisebb részletekig szerető gondossággal, rendkívüli finomsággal van kidolgozva és amelybe a művész nagy készültsgű tudását, nemes hevületét mesteri módon öntötte bele. A művész felfogása teljesen modern, amely az eszményt juttatja kifejezésre, tiszta művészi effektusra törekszik és nem él sem a sablonos pózzal, sem a korábban általánosan használt uralkodói requisitumokkal, királyi jelvényekkel és egyéb diszítésekkel. Kerül ez alkalommal is minden modoros szertartásosságot s pusztán a plasztika eszközeivel dolgozik.

Új helyzetben, kérészetlen nyugalomban ábrázolja Jézus anyját, akinek egész alakján közvetlenség, utólréhetlen báj ömlik el. Balkarján könnyedén tartja az Isteni kisedet. Két oldalt lágyan, artisztikusan gyönyörű redőnyökbe leomló ornamentumoktól teljesen ment palást és semmiféle diszítéssel nem bíró teljesen sima lepel borítja a Madonna a testét.

Az emelkedett izlésű alkotás, melynél nem tudjuk, vajjon a részletek arányosságából előálló harmóniát, vagy a kifogástalan tökéletességi technikát bámuljuk-e job-

ban, monumentális hatása és egészen iebilineseli sok-sok szépségségével a szemlélt.

Egyedüli utalás Magyarország Nagycsaszonyára Szent István koronája, melyet a szobrász a királyi tartású fejre illesztett. Abban is szakított a művész az általánosan divó szokással, hogy az évezredes glóriát vagy aureolát sem alkalmazza a fejek köré.

Azon megnyugvással hagytuk el a műtermet, hogy a hivatott egyén kiválóan oldotta meg nehéz feladatát s a készülő mű mig egyrészt ragyogó ékessége leend az olasz sirkertnek, az erős tehetségű művész eddigi, sokat ígérő alkotásainak sorát egy grandiózus hatása, gyönyörű kompozícióval gazdagította.

Kereszty Kornél.

A tanonciskolák működésének szabályozása az 1915—16-ik tanévre

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur a tanonciskolák működésére vonatkozólag f. évi augusztus 19-én 83957. sz. a. a tanoncoktatáshoz fűződő nagy érdekek szemellett tartásával több üdvös rendelkezést bocsátott ki, melynek a tanonetartó mestereket és tanerőket érdeklő fontosabbjai a következők:

1. Az eladások legkésőbb szept. 15-én megkezdődnek.

2. Az osztályok elhelyezése úgy történhetik, mint a múlt évben.

3. Az összes tanoncok beiratkozni kötelesek, még ha az 1914—5. tanévben fel is voltak mentve. A f. tanévre a felmentéseket az igazgató adja meg. A munkaadónak írásban kell kérni tanulója felmentését vagy személyesen szóbelileg, mely esetben jegyzőkönyvet kell felvenni. A felmentés elbírálásánál — a halasztást nem tűrő hadi munkák mellett — a tanoncoktatás érdekeit is feltétlenül figyelembe kell venni, valamint azt is, hogy a tanoncok a jövőjükre annyira fontos oktatásban veszteséget ne szenvedjenek. — Indokolatlan felmentéseket elkerülendő kétes esetekben az iparhatóságtól igazolás kieszakölése szükséges. Felmentés egész évre nem adható. A felmentésekről az igazgató 3 havonként jelentést tartozik tenni.

A tanítótestület tagja az 1915—16 ik tanévre pályázat és választás mellőzésével nyerik megbízatásukat. Elsősorban a múlt évben működött tanerők alkalmaztatnak, ujak csak szükség esetén.

4. Iskolai szünnapokul csak a szervezetben megjelölt szünnapok engedélyezhetők. A hazafias érzelmek mélyítésére gondot kell fordítani. Az ifjúsági egyesületek kezdjék meg az idén is működésüket. Az összejövetelekről napló vezetendő, a résztvett tanoncok számának és foglalkoztatásuknak feltüntetésével. A vezetők tiszteletdíját a Miniszter engedélyezi, ha a növendékek száma 20 alá nem száll.

5. A tanítás szünetelése tartamára az óradíjas tanerők díjazására államsegély nem engedélyeztetik.

A rendelet végrehajtásánál arra kell törekedni, hogy az iskola működése bár ideiglenesen se függesztessék fel és hogy a tanítás — ha még oly szűk keretek között is — mindenestre megadittassék és így a tanoncoktatás törvényes szervezése óta eltelt 30 év alatt nehezen kivívott eredmények biztosíttassanak.

* **Kolera ellen.** Fertőtelenítő anyagok ugymint Creolin, Carbolsav, Carbol por Lysoform Kali szappan stb. Legolesőbban beszerezhető Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut.

Szilágyi Dózsa az „Ottokár hadiársvaházért.”

Tegnap Szilágyi Dózsa szokott szerénységével bekopogtatott szerkesztőségünkbe. Becsukta óvatosan az ajtót és hogy senki avatatlan meg ne tudja, bevallotta, hogy neki vagyona is — volt. Kétezer koronája, de csak volt. Ennyi volt a vagyona, ez is hadi kölesönkötvényben, de ezt is oda adományozta jótékony célra. Az Ottokár hadiársvaházra.

Ismérjük az „Ottokár hadiársvaház” nemes célját. A székesfehérvári püspök nevére létesíti ezt az intézményt a magyar katolikus társadalom számos előkelősége. Annak idején lapunk is közölte a felhívást. Azt mondotta Szilágyi Dózsa:

— A hazáért nem harcolhattam, nem vérezhettem, még a haretérre sem mehetttem el, odaadom tehát a hazának amim az életemen kívül van, egész vagyonomat. Kétezer korona hadikölesön kötvényt.

És ezt olyan egyszerűen jelentette ki, mint ahogyan egész természetes dologról beszél az ember.

Nem kívánjuk ezt az adományt bővebben méltatni, eléggé díeséri az önmagát. Egy gyönyörű, hervadhatlan virág ez abban az országserzte csodált hatalmas koszoruban, amelyet Nagyvárad katolikus egyházi férfiai a haza oltárára áldozatul letettek. Szilágyi Dózsa a tettek ékesszólásában is demosthenesnebb bizonyult.

Szilágyi Dózsa tüzes lelke azonban ezzel nem elégedett meg. Az Ottokár hadiársvaház minél erősebbnek, minél hatalmasabbnak akarja látni és másokat is adakozásra hív fel. A következő felhívást bocsátotta ki:

Felhívás.

A nagy idők nagy gondolatokat, elhatározásokat, tetteket s köteleességeket teremtenek.

Amikor a nemzet színe java küzd, vérzik s hull el a csatatéren, az itthonlevők köteleossége az új életfakadás utját egyengetni.

Nemzeti létünk és becsületünk fanatikus szeretete hány családi kört tépett szót, hány hitvesi szívet tört össze s mennyi gyermeket tett árvává?

Ez a nagy háboru nemcsak a háboru színhelyét, hanem a társadalmat is egy nagy haroterévé avatta.

Nemcsak ott kell győzni, hanem itt is babért kell aratni nemzeti létünkért.

Nemcsak ott pusztulnak virágaink, hanem itthon is nagy veszteségeknek nézünk elé, ha meg nem embereljük magunkat.

Nemcsak ott kell küzdeni halálmegvető hősiességgel, hanem itthon is az áldozatkészség minden fanatizmussával kell cselekednünk. Mert ez az idő különösen nem a szó, hanem a tettek, az áldozatok, az ember-szeretet aranykorszaka.

Aki az árvák mentésében és felnevelésében anyai szíveket akar megnyugtatni, az elhunyt hősök iránt háláját akarja leróni, aki a zsenge virágokból a nemzet számára új nemzedéket akar biztosítani, az jöjjön fillérével az „Ottokár-Hadiársvaház” létesítésére.

Az adományokat elfogadok és közvetítek az „Ottokár-Hadiársvaház” létesítésére alakult bizottság által megjelölt pénztéttel.

Szilágyi Dózsa,
premontrei r. tanár.

Adományokat a jelzett célra szerkesztőségünk is készséggel közvetít és azokat eljuttatja Szilágyi Dózsa-hoz.

Nem tartják be a hatósági árakat.

A gabona, liszt, kenyér és cukor maximális árát a kormány rendeleti uton állapította meg.

A rendelet alapján Nagyvárad városának is meg kell állapítani az árakat, illetve a közönség tudomására kell hozni, hogy nagyban és kicsinyben mennyit vehetnek a város közönségétől. Sőt a minisztertől nyert felhatalmazás alapján, a többi élelmiszerek árát is meg kell a városnak állapítani.

A városi élelmészeti ügyosztály megtette az előkészületeket az élelmiszerek árának megállapítására; véleményt kért a nagyvárad Keraskedelmi és Iparkamarától, de ebben ugyan nincs nagy köszönet, legfeljebb a kereskedők és kofák, tehát az eladók lehetnek hálásak érte. A kamara ugyanis véleményében olyan magas árakat proponált, hogy ha azt a város elfogadná és megállapítaná, egyszerre vezetne Nagyvárad a magyar városok között az élelmiszerek árainál.

Hisszük azonban, hogy a város a közönség érdekeit megóvjja az élelmiszer uzsoarával szemben.

A kenyér és cukor ára azonban már is szabályozva van Nagyváradon; a hatóság meghirdette az árakat, amelyeket a kenyérért és cukorért a kereskedők és a szatócsok szedhetnek. De a meghirdetéssel azután eleget is vélt tenni a hatóság köteleosségeinek s azzal éppen nem gondol, hogy be is tartják e az eladók ezeket az árakat. Az ellenőrzéssel egyáltalában nem törődik, pedig talán ez is köteleossége lenne.

És ezt a mulasztást különösen a szatócsok egyrésze egyáltalán nem tartja be, hanem kénye kedve szerint szedi a magasabb árakat éppen a legszegényebb közönségtől.

Kenyeret igen sok helyen a megállapított árért egyáltalában nem lehet kapni, hanem csak 6—8, sőt 10 fillérral drágábban kilónként; a cukrot pedig 1 kor. 38 és 1 kor. 40 fillérrért árusítják.

Ha a vevő megmeri kockáztatni, hogy a város alacsonyabb árakat állapított meg, kikapják a vevő kezéből az árut s durván rászólhatnak:

— Menjen és vegyen a várostól. Az én pénzből nem fog a város gazdálkodni.

A meglepett vásárló aztán, csakhogy pár fillér miatt ne kelljen más boltba vándorolnia, fizeti a szatócsnak tetsző összeget.

Azt hisszük, hogy ezt az állapotot az élelmiszer ügyosztály vezetője sem tartja megfelelőnek.

Napról-napra látjuk a vidéki lapokból, hogy az élelmiszeruzsorát a többi városokban mennyire üldözi a hatóság; ott tudnak rendet teremteni, mert komolyan veszik a város közönségének érdekeit.

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákoczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simon Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est mesélni kezd, Nem én lettem hűtlen hozzád, Te szöke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javítása olesóárban. Hár különlegességek.

Halálos baleset a Hunyadi-malomban.

Egy bádigos inas lezuhant a liftről.

— Saját tudósítónktól. —

Tegnap délelben sajnálatos szerencsétlenség történt a Hunyadi gőzmalomban. Egy kis bádigos inas, aki a lisztraktár lifijén szánkázott, lezuhant a liftről és oly súlyos zúzódásokat szenvedett, hogy rövid idő múlva belehalt sérüléseibe. A szerencsétlenségről a következőket jelenti tudósítónk:

A Hunyadi gőzmalomban napok óta a tetőzet javításán munkálkodik Wellesz Károly bádigos mester fiával Wellesz Józseffel és Freiburger Géza bádigossegéddel. Így tegnap délelőtt is a tetőzeten dolgozott a kis 13 éves Wellesz Józsi és a segéd. A mesternek dolga volt a városban. Szorgalmasan, buzgón folyt a munka egész délig, amikor aztán abbahagyták a tetőzést s indultak lefelé. Az ötödik emeleten levő rakárba ereszkedtek le. Itt kezdődött a lifteljárás, amelynek ajtaján hatalmas betűkkel ott diszjelgett a felírás: „Büntetés terhe mellett tilos a szánkázás!”

A kis Wellesz Józsi megszólalt:

— Menjünk le a liften, mit fáradjunk a lépcsőn!

Freiberger segéd figyelmeztette, hogy nem ajánlatos ott szánkázni. Csak menjenek a lépcsőn. Ő legalább nem megy a liften. A Wellesz gyerek azonban makacsul ragaszkodott tervéhez s hozzáfogott a lift felvonatásához. Fel is húzta a negyedik emeletig. Freiburger még egyszer figyelmeztette, hogy ne menjen a liftre, de Wellesz Józsi most már csak azért sem engedett a kérésnek s belement a liftbe. A segéd elindult lefelé a lépcsőn s közben látta, hogy ereszkedik le a Wellesz fiú s amint lejjebb ért látta, hogy ismét felhúzódik a lifttel, szóval passziózik. Amikor már a lépcső legalsó részére ért, zuhanás zaja ütötte meg a fülét. Izgatottan szaladt a pincébe, ahová a lift vezet. Nagy megdöbbenéssel látta, hogy a kis Wellesz a vértől elborítva fekszik a földön, míg a lift fenn a negyedik emelet magasságában lebeg.

Kétségbeesetten rohant fel az udvarra segítségért, ahol egy öreg malommunkás akadt elébe. Ketten együtt mentek vissza a pincébe, s cipelték fel az eszméletlen fiút. Azonnal értesítették a mentőket és a rendőrséget, ahonnan Fluck Ferenc fogalmazó ment ki a helyszínre.

A szerencsétlenül járt fiút a mentők be szállították az izraelita kórházba, ahol azonban már nem tudtak segíteni rajta, mert a kis Wellesz József rövid idő múlva kilehelte lelkét.

A rendőrség megindította ez ügyben a nyomozást, hogy terhel-e valakit felelősség a szerencsétlenség miatt. Eddigi megállapítás szerint a kis bádigos inas saját, gyermekes gondatlanságának esett áldozatul, mert a liften ő is látta a figyelmeztető táblát.

x Mindennemű molyirtó szerek és fertőtlenítő cikkek legolcsóbban beszerezhetők, Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

..HIREK..

* **Gróf Széchényi Miklós Karácsonyi szobrászművésznél.** Tegnap délelőtt gróf Széchényi Miklós v. b. t. t., megyéspüspök látogatást tett Karácsonyi Géza szobrászművész műtermében, hol meg szemlélte megboldogult Buuyitay Vince címzetes püspök síremlékének főalakját, Magyarország Nagyasszonyának fél kiviteli nagyságu agyag mintáját. A megyéspüspök magas izléssel szolt a műhöz, észrevételeit a művész örömmel hallotta s különösen jól estek a megyéspüspök azon elismerő szavai, melyekkel szerencsekívánátát fejezte ki az alkotás szépségei felett. Karácsonyi Géza szobrász lelkesedve beszélt a magas látogatásról s arról a nagy érdeklődésről, melyet a megyéspüspök egyéb, a műteremben lévő, készülő munkái iránt tanusított.

* **Katonai kinevezések.** A király Fornét Miklós dr II. oszt. főörzsorvost I. oszt. főörzsorvossá, dr Hutia Tivadar 37. gyalogezredbeli segédorvos helyett segédorvossá, a 7. huszárezredbeli Polgári István tart. hadnagyot tart. főhadnagygyá, Horváth József tart. zászlóst tart. hadnagygyá, az I. huszárezredbeli Beélik Elemér, Moldován László s azonkívül a 19. tábori tűzérezredbeli Gercser Jenő tart. zászlósokat tart. hadnagyokká nevezte ki.

* **Kongregációi élet.** Az Urnök Mária Kongregációja ma d. u. 5 órakor, az Urak Mária-Kongregációja ma este félhétkor tartja rendes összejövetelét.

* **Bihary Sándor és Perényi Kálmán a Mária-lakért.** A Polgár Mariska színművész által indított azon szép mozgalom céljaira, hogy a felvidéken felépítendő Nagyváradfalván közadakozásból és a Mária-k adományából egy Mária-lakot építsenek föl, már gyűlni kezdenek az adományok. Hogy azonban e mozgalom minél sikeresebb legyen, Bihary Sándor és Perényi Kálmán színművészek elhatározták, hogy a maguk módja szerint ők is kivesszik a részüket e mozgalomból és Mária-lak javára cigányzene kíséret mellett énekelni fognak. Holnap délután 5 órától kezdve esti 7 óráig a Bémer téri kávéházakban és a Fekete Sasban fognak hangversenyezni, míg este 7-től kezdve a Rákóczi-uton a korzón. Feltétlen dícséret illeti meg a szép célért így lelkesülni tudó művészeket s hisszük, hogy a közönség s főképp a Mária-k nem fognak fukarkodni filléreikkel, hogy lerójják adójukat a Mária-lak javára. — A Mária-lakra tegnap özv. Várszegyhyné Mária 10 koronát és Erkeserüi Balogné Mária 20 koronát juttatott szerkesztőségünkhöz. Rendel-tetési helyére juttatjuk.

* **Mikor hívják be a 43—50 éves ausztriai népfelkelőket?** Bécsből jelentik: A „Neue Freie Presse”-nek jelentik Linzből: A hadügyminiszter szeptember 6-án fogadta Hauser tartományi kapitányt, akivel Felső Ausztria több ügyét beszélt meg. A hadügyminiszter kilátásba helyezte, hogy a 43—50 éves népfelkelők behívását, ha csak lehetséges, október 15-ről november havára fogják elhalasztani és a behívás nem egyszerre, hanem korosztályonként fog megtörténni, úgy hogy előbb a 42—46 éveseket hívják be. Természetes,

hogy ez csak az osztrák és nem a magyar népfelkelőkre vonatkozik.

* **A hadi-adó tárgyalása.** A nagyváradi m. kir. pénzügyigazgatóságtól nyert felhatalmazás alapján közhírré tétetik, miszerint a jövedelemadó tárgyalásokat az adófelszámolási bizottság folyó hó 20-tól kezdve délután 3 órakor fogja tartani. Tekintettel pedig a folyó hó 18-iki izraelita ünnepre, az ezen napra kitűzött tárgyalások határideje megváltoztatik és pedig: szeptember 28. délután 3 órakor, Harmathy Károly, Ince Lajos, dr Gyémánt Jenő, dr Adorján Ármin, Stepper Ottó, Hirschmann Ede, báró Baich Péter, Roth János, dr Nemes Áron, Lichtmann Miksa, özv. Vajna Józsefné, Megyeri Ferenc, Szunyogh László, Popovits Athanasz, dr Radu Demeter; szeptember 29. d. u. 3 órakor: Lat. szert. egyházmegye alapítványi pénztár, Grócz Béla, dr Karácsonyi János, Bundala Mihály, Spett Gyula, dr Lányi József, Gabrielly Lajos, Lopusny Gyula, Kny Antal, Bjelik Imre, báró Gerliczy István, Platthy Miklós, Mihelyi Pál, Deutsch K. J., Winter Károly, Gallért László, dr Fráter Imre, dr Hoványi Gyula, dr Kenéz Kálmán. Nagyvárad, 1915 szeptember 15. Városi adóhivatal.

* **Veszélyes gödrök az aszfalt burkolaton.** A Rákóczi-ut mentén az aszfalt burkolat jó karban tartásával a város házában nem sokat gondolkodnak. Nemesak a közlekedő kocsikra veszélyesek az utvonalon látható gödrök, hanem helyenként olyan mély üregek vannak, amelyek a járókelő közönség testi épségét is veszélyeztetik. Már sok panaszt kaptunk emiatt a hanyagság miatt. Tegnapelőtt ismét egy uriember járt szerencsétlenül az egyik ilyen gödörnél s napokig gyógykezeltetheti megsérült lábát s még szerencse a szerencsétlenségben, hogy lábát nem törte a város körültekintő gondossága folytán. Hja, de mikor a más dolgok annyira igénybe veszik a felügyeletre hivatott közegek idejét, hogy ilyen csekélységekkel nem törődhetnek.

* **Zür-zavar a villamos közlekedésnél.** A közönség újból megütkezésével tapasztalja, hogy a városházán mennyire értenek a közönség bosszantásához. Ezelőtt 8—10 nappal megkezdtek a Szent László-téri hid új burkolását, s azóta annyira haladtak, hogy napok múlva kész lesz a hid féloldalának a burkolása s ha rendkívüli körülmények nem jönnek közbe, a jövő hónapra elkészülnek a munkálatokkal. Ezzel egyidejűleg a villamos vasút sem akar hátra maradni a közönség bosszantásában. Napokig csak átszállással lehetett a villamoson közlekedni, úgy, hogy gyalog átsétált az utas a hidon s ott helyezkedett várakozó álláspontra, amikor a szükséges kocsik megérkeztek. Most már átmegy ugyan a hidon a villamos kocsik, de olyan összevisszasággal, hogy soha sem tudja a közönség, melyik kocsira üljön fel. Ezen pedig egy kis jóakarattal segíteni lehetne.

* **Október 15-ig szabad gabonát bevásárolni.** A kormány tudva levőleg 2072—915. M. E. sz. rendeletében akként intézkedik, hogy a gazdasági termeléssel nem foglalkozó közönség a saját házi- és gazdasági szükségletre szolgáló buza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabterményeket szeptember 15-ig bármely termelőtől beszerezheti. A kormány most kiadott újabb rendeletével előbbi rendeletét

oda módosítja, hogy a vásárlási időt 1915 október 15. napjáig bezárólag meghosszabbítja. Tehát a közönség október 15-ig szeresheti be a saját házi- és gazdasági szükségletére a gabonát,

* **Egyházmegyei hírek.** A megyéspüspök a bethlentelepi plebánia ideiglenes ellátásával *Bottka János* rosnói egyházmegyei áldozópapot bizta meg; *Kocska József* váradujvárosi segédlelkészt a magyar konventuális minoritarendből elbocsátotta. dr. *Géczy József* szent József-intézeti tanulmányi felügyelőt a papneveldebe helyettes tanulmányi felügyelővé nevezte ki, helyére a szent József-intézetbe *Papp Béla* székesegyházi karkáplánt rendelte, a székesegyházi karkápláni állomásra pedig *Peszkei Gergely* endrődi segédlelkészt.

A segédlelkészi állomásokon a következő változások történtek: *Báró Apor Vilmos* ujmisést Gyulára, *Babarczy Imrét* Ujkigyósról Csorvársra, *Beóthy György* ujmisést Váradvelencére, *Debreczeni Kálmánt* Szilágy-somlyóról Békéscsabára, *Glac Mihályt* Endrődről Váradujvárosra, *Hoszpodár Balázst* Bethlentelepről Endrődre, *Kompász Á. Gyula* ujmisést Endrődre, *Palóczy Jánost* Békéscsabáról Békésszentandrásra, *Ponner Antalt* Békésszentandrásról Szilágy-somlyóra és *Riegel Gézá*t Gyuláról Ujkigyórsra rendelte.

* **A 43-50 éves népfelkelők felmentése.** A 43-50 éves népfelkelőkre is kiterjed az a kedvezmény, hogy a közérdek szempontjából bizonyos esetekben a bevonulás kötelezettsége alól hosszabb vagy rövidebb időre fölmenthetők vagy szabadsághozhatók. Arra vonatkozóan, hogy e kedvezmények megadásához a 43-50 évesek korosztályába tartozó egyénekről mily körülmények hatósági megállapítása szükséges, a fiatalabb korosztályokba tartozó egyének fölmentésénél és szabadságolásánál kialakult gyakorlat az irányadó. A földbirtokosok, bérletkés és gazdatisztek fölmentésénél elsősorban az uradalom vagy gazdasági kiterjedése, a gazdaság üzemének természete és az kerül mérlegelés alá, hogy az uradalomból hány gazdatiszt ment már el a harctérre s hogy az uradalmak hadiszolgálatra nem kötelezett otthonmaradó gazdatisztjeinek száma elégséges-e a gazdaság vezetésére, továbbá, hogy a gazdaság üzeme olyan-e, hogy az gyakorlott és képzett gazdatiszt fölmentését okvetlenül megköveteli, végül, hogy akár a tulajdonos, bérlő vagy ezek gazdatisztjei a gazdaság vezetésére képes, most alkalmazható egyénnel helyettesíthetők-e. Kisbirtokosok, földmivesek fölmentése általában attól függ, hogy ezt családi viszonyok indokolják-e; és pedig, hogy senki sírca a családban, aki a gazdaság vezetését elláthatná. A gazdasági alkalmazottak közül a gőzekevezetők, a gépészek, a bognárok, továbbá a szeszifzők, a tehenészek (fejős gulyások), valamint az erdőőrök, végül a közvetlen felügyelet gyakorlására hivatott béresgazdák és udvarbírók, a bevonulás kötelezettsége alól rendszerint fölmentetnek. A bemutatászemlén népfelkelői szolgálatra alkalmasnak talált és a különleges kedvezményre igényt tartó egyén s reá nézve illetékes elsőfoku közigazgatási hatóságnál (járási ftszolgabírónál, rendezett tanácsu városokban a polgármesternél) írásbeli uton beiterjeszti kérelmét és kellő bizonyítványokkal igazolja vélt igényjogosultságát. A kérvényhez csatolni kell a népfelkelési igazolványi lap másolatát, valamint a községi előjáróság bizonyítványát a folyamodó családi állapotáról és vagyoni helyzetéről.

* **Küldjünk gyümölcsöt hős katonáinknak.** Felhívás a közönséghez. A nagyváradi Vörös Kereszt Egylet szándékában van, hogy a szomszág csillapítása, részint pedig egy kis öröm keltése céljából, most a gyümölcsérés idején a harctéren levő katonák részére nagyobb mennyiségű almát,

körtét, barackot s esetleg diót is küldeni. Tisztelettel felkéri ennek folytán a Vörös-Kereszt Egylet vezetősége a közönséget, hogy akik tudnának legalább egy öt kilogrammos postakosárra való ilyenmü gyümölcsöt katonáinknak ajándékozni, ebbeli szándékukat a Vörös-Kereszt Egylet vezetőségének (közkórház) e hó 20-ig jelentsék be, ahonnan is megfelelő számú kosár azonnal az illetők címére el lesz küldve. A megtöltött kosarak visszaküldését Nagyváradra az innenváló továbbítás céljából október hó 5-ére kérjük a Vörös-Kereszt Jobbkézosztályának adresszálni. Gondoskodni fog az egyesület azután a kosarak portómentesítéséről.

* **Áthelyezés.** A budapesti kir. főügyész *Fazekas Géza* nagyváradi kir. ügyészségi irodatisztet a budapesti kir. ügyészséghez helyezte át.

* **A katonák és a szőlő.** Most mig az enyhébb időjárás tart, az üdülő és nem üdülő katonák szívesen keresik fel a nagyváradi szőlőhegy ilyenkor ősszel különösen kellemetes vidékét. Tudniillik ilyenkor érik a szőlő és a gyümölcs. Ezt fel is használják a katonák s minden kérés nélkül felkeresik a megrakott szilvafákat és szőlőtöveket. Szép, helyes dolog az, hogy a katonáknak most sok mindent el kell néznünk, s az is igaz, hogy különösen a gyógyuló katonáknak előnyükre válik a gyümölcsevés, de ennek is megvan a maga módja, s nem feltétlenül szükséges, hogy a katonák sorra garázdálkodják a szőlőhegyeket. Erre felhívjuk az illetékes katonai hatóság figyelmét már csak azért is, mert több oldalról fordultak hozzánk panaszukkal.

* **Hogya megállnak a vonatok.** Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakaó tabletták, huskonzervek, painok, kondenzált tej és tejpor, csokoládé, szardínia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Dományi féle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kiesinyben süveges, kocka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyílik, kapható u. m. Sóshering, osszé, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Téltre tea-vásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszesz 56 fillér. *Vigyázat!* Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag *Aszódi Mihály* Kossuth utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságoknak, külön ajánlat. Telefont sz. 635.

* **Szeplő-májfolt** ellen megbecsülhetetlen az **YPO** krém és szappan, mely letünteti a ránczokat, mittessereket, bőrvörösséget és pattanásokat, ára: 1 korona. Kapható, *Farkas István Apolló* drogeriájában Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota Telefont: 13-02.

CIPÓ
ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső
Rákóczi-ut. Orsolya zárda épület.

* **Butorozott szoba.** Modern berendezéssel hosszabb, rövidebb időre kiadó. Nagy Sándor utca 4.

* **Négy szoba és előszobából álló lakás,** irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János utca 3. szám.

* **Egy nagy raktárhelyiség** a Szaecsvay utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbankri.-nél.

* **Kiadó lakások.** Ösi-tör. 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Kiadó.** Üzletek, raktárak, műhelyek olcsó bér mellett hosszabb vagy rövidebb időre. Nagy Sándor utca 4.

* **Vaskályhák,** spórok sodrony ágybetét, író asztal hencser eladó. Nagy Sándor-utca 4.

* **Poloskairtó NOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag *Farkas István Apolló* drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

* **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. szám alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás kiadó. értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Ingalan eladás.** Nagyteleky-utca 3. szám alatt ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatt irodánkban. Hungária építőgyár r.t.

* **Dusafalva** község határában 300 kis hold legelő bérbé adó. Értekezni lehet a Polgári Takarékpénztárnál Nagyváradon.

TANÜGY

Tanítási rend a sánc utcai községi iskolában. A sánc utcai velencei községi fiú és leányiskolában az 1915-16. tanévre beiratkozott tanköteles gyermekek szülőit értesitem, hogy ezen iskolában a tanítás az alább megjelölt ideiglenes helyiségekben f. hó 20-án, azaz hétfőn veszi kezdetét és pedig: I. a sánc-utcai fiúiskola I. és II. osztálya a velencei zárdában délután, a III. osztály a velencei (templom utcai) r. kath. fiúiskolában délelőtt, a IV. osztály a velencei rendőrség épületében délelőtt, az V. osztály pedig a Kertész-utca 12. számú házban délelőtt; 2. a sánc utcai leányiskola I. és II. osztálya a Malom utca 3. sz. házban délután, a III. osztály a velencei rendőrség épületében délután, a IV., V. és VI. osztály pedig a Malom-utca 3. sz. házban délelőtt; 3. a velencei fiúiskola I. osztálya a velencei r. kath. fiúiskolában (Templom-utca) délután, a II. osztály a templom-utcai állami óvodában délután, a III. osztály a velencei r. kath. fiúiskolában d. u. és a IV. osztály a gör. kel. egyház bérházában (Rákóczi u.) d. e.; 4. a velencei leányiskola I. osztálya a Kertész-utca 12. sz. házban délután, II. osztálya a gör. keleti egyház Rákóczi utcai bérházában délután, III. és IV. osztálya pedig a templom-utcai állami óvodában délelőtt részesül tanításban. A délelőtti elhelyezett osztályokban a tanítás reggel 8 órakor, a délutáni órákban tanuló osztályokban pedig délután fél 2 órakor kezdődik. A szülők érdeke lévén, hogy a tanítás megkezdésében az iskolahelyiségek hiányából kifolyólag előállott néhány napi késedelem is pótolgassék, felkérem a tisztelt szülőket, hogy gyermekeik pontos iskolába járását előmozdítsák szíveskedjenek. Nagyvárad, 1915 szeptember 15. Réz Mihály, felügyelő-igazgató.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Csütörtökön: Bent az erdőben. (E. Kovács Mariska és Fodor Ella fellépte.)
Pénteken: Zsuzsi kisasszony.
Szombaton: Lili. (Sz. Zsigmond Anna fellépte.)
Vasárnap délután: Van-e babája?
Vasárnap este: A kávéházi Konrád. (Bemutató előadás.)

Bent az erdőben. Ma, csütörtökön este kerül színre a Szigligeti színházban Garvay Andor hírneves drámája: a Bent az erdőben, amelynek előadásában a társulat drámai együttesének négy kiváló tagja: E. Kovács Mariska, Fodor Ella, Tóth Elek és Varsa Gyula játszanak pompás szerepeket.

Tompa Béla első fellépte. Mint arról már hírt adtunk, Tompa Béla a nagyváradi színház kedvence, újból a Szigligeti színház társulatának tagja lett és e hét péntekjén lép fel először a Zsuzsi kisasszony Falzettijében.

Kávéházi Konrád. Vasárnap este a Vígsház egyik nagyszerű eredeti újdonságát: Guthi Soma Kávéházi Konrád ját mutatja be a Szigligeti színház vigjáték együttese. Kávéházi Konrád, amelyből napnap után folytat a próbák, óriási személyzetet foglalkoztat és egyike a legfrissebb, humoros ötletekkel teli színpadi alkotása Guthi Somának.

IRODALOM

Az Élet szépirodalmi és művészeti hetilap (szerkeszti Andor József) szept. 12. száma a következő gazdag tartalommal jelent meg: In memoriam — Bodor Aladár versei a harctérről. — Szunyogok. (Elbeszélés.) (Takáts Edith. — Sivatagban, őserdőben... (Ragény.) Sienkiewicz-Bányai. — A „Wacht am Rhein.“ Dr. Sereghy Elemér. — Harcoló betűk. (Elbeszélés.) Finta Sándor. — Kultura. Hétről-hétre. — Szerkesztői üzenetek. Ezenkívül egész sokaságát közli az érdekes és aktuális képeknek. A kitűnő lapot mégleg ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári ut 15—c. Előfizetési ár félévre 10 korona. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Mária-Kongregáció. Hitbuzgalmi képes havi folyóirat. Szerkeszti Bangha Béla S. J. (Megjelen havonként egyszer.) Előfizetési ára: tömegesen rendelve (20 példány) egy évfolyam 2 kor., külön rendelve 3 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Mária-utca 25. Az új évfolyam az eddigieknél nagyobb terjedelemben és díszesebb kiállításban jelenik meg. — Legújabb száma most jelent meg a következő gazdag és változatos tartalommal:

A kongregáció és a világháború. Bangha Béla S. J. — A 9 ik év kezdetén. — A kongregáció újabb hősei. — Der profundis a haremezón... Novák János. — A két zászlós. Elbeszélés. Szerafin Blanka. — Hitvédelmi csarnok. Sajtókalózok. — Kongregációi élet. — Ifjúsági hírek. — Leányifjúság: Levelek egy leánykongreganistához. Laei bácsi. — Leányifjúsági hírek.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

Hirdetmény!

A magyar kir. honvédelmi miniszter ur 12500—1915. Eln. sz. rendelete alapján közlöm, hogy tekintettel a mezőgazdasági munkákat késleltető nyári esőzésekre, valamint az ország egyes vidékein fennálló különleges éghajlati és gazdasági viszonyokra, a cs. és kir. hadügy — és a magyar kir. földművelésügyi miniszter urakkal létrejött megállapodás alapján a már szabadságot elhagyott és hadszolgálatát megkezdő — igénybe vett mezőgazdasági gépészek és fűtők szabadsága a következőképpen hosszabbított meg:

1. A eséplőgépészek és fűtők szabadsága: Biharvármegye és Nagyvárad város területén 1915. évi szeptember hó 30 ig.

2. A gőz és motor ekegépészek szabadsága pedig az ország területén 1915. évi november hó 30 ig.

3. Az 1. és 2. pont alatt hivatalból engedélyezett szabadsághosszabbítások kedvezménye azokat a gépészeket és fűtőket is megilleti, akik a jelen rendelet kibocsátása előtt, az itt megállapított határidőnél rövidebb időre felmentettek.

4. A szabadság meghosszabbítása hivatalból engedélyeztetett. Ezzelfogva a szabadság meghosszabbítása iránti kérvények benyújtása elmulasztandó.

5. Azon vármegye, illetőleg város területéről, melyen a szabadság szeptember hó 30-áig tart, valamelyik más oly vármegye, illetőleg város területére való eltávozás amelyn a szabadság tartama október hó 15-ig tart, nem eredményezheti a szabadság meghosszabbítását. Ily célból más vármegye területére eltávozni nem szabad.

6. A jelen rendelet azokra a eséplőgépészekre és fűtőkre, valamint gőz- és motor ekegépészekre is vonatkozik, akiknek a népfelkeltési fegyveres szolgálatra való bevonulása 1915. évi 8500 és 10500/elnöki száma alatt kibocsátott rendeletek értelmében július hó 15-éről, illetőleg augusztus 16-áról szeptember 15-ére már elhalasztott.

Felhívom ennelfogva az érdekelt gépészeket és fűtőket, hogy a birtokukban levő szabadságolási, illetőleg népfelkelő igazolási lapot, az engedélyezett határidő meghosszabbításának rá vezetése céljából hozzám (Városháza II. em. 31. sz. szoba) haladéktalanul mutassák be.

Nagyvárad, 1915. szeptember hó 14.

Eleméry Ferenc,
katonaiügyi tanácsnok.

15471—1915. szám.

Hirdetmény.

Az 1916. évre érvényes legtöbb állami adót fizetők névjegyzékének összeállítása illetve kiigazítása céljából a városi adóhivatal által adó-nemenként összeállított kimutatás az 1836. évi XXI. t. c. 25. §-a értelmében f. év szeptember hó 10-től bezárólag 18-ig terjedő 8 napi közzemlére a polgármesteri hivatalban kitétetik.

Erről az érdekelteket oly felhívással értesítem, hogy a névjegyzék elleni felszámolásait a fentebb kitüntetett határidő alatt szóval vagy írásban megtehetik.

Figyelmeztetem azokat az érdekelteket, kik a fentebb hivatolt törvény 26. §-ában foglalt kedvezményt (egyenes állami adójuk kétszeres számításba vételét) igénybe venni óhajtják, hogy az 1886. évi XXI. t. c. 27. §-a értelmében az igazoló választmány ülésének (1915. évi szeptember 25-én) tartama alatt szóval vagy írásban kérelmazzék és jogosultságukat igazolják, mert ellenkező esetben az adó kétszeres számításba vételének kedvezményétől elesnek.

Nagyvárad, 1915. szeptember 4.

Rimler Károly,
polgármester.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi Miniszter ur 9000—915. eln. számú körrendelete folytán ezennel közhírré teszem, hogy a Nagyváradon tartózkodó nagyváradi és idegen illetőségű: 1865-évtől 1872. évig bezárólag terjedő időközben született népfelkelésre kötelezettek bemutatató szemléje Nagyváradon a Lázár Vilmos utca 3. sz. a sorozó helyiségben (volt esendőiskola) 1915. évi szeptember hó 27-ig napjától október hó 6-ik napjáig terjedő időközben fog megtartatni a következő sorrendben:

1915. évi szeptember hó 27-én (Hétfőn) a nagyváradi illetőségű 1872. évi születésűek és az 1871. évi születésűek közül az A. kezdőbetűtől S.-ig bezárólag.

1915. évi szeptember 28-án (Kedden) a nagyváradi illetőségű 1871. évi születésűek Sz-től Z-ig az 1870. évi születésűek és az 1869. évi születésűek közül. A-tól I-ig.

1915. évi szeptember hó 29-én (Szerdán) a nagyváradi illetőségű 1869. évi születésűek K-től Z-ig és az 1868. évi születésűek.

1915. szeptember 30-án (Csütörtökön) a nagyváradi illetőségű 1867. évi születésűek és az 1866. évi születésűek közül az A-tól K-ig bezárólag;

1915. évi október 1-én (Pénteken) a nagyváradi illetőségű 1866. évi születésűek L-től 7-ig és az 1865. évi születésűek.

1915. évi október 2-án (Szombaton) az idegen illetőségű 1872., 1871. évi születésűek és az 1870. évi születésűek A-tól C-ig;

1915. évi október 4-én (Hétfőn) az idegen illetőségű 1870. évi születésűek H-től Z-ig és az 1869. évi születésűek;

1915. évi október 5-én (Kedden) az idegen illetőségű 1868. és 1867. évi születésűek;

1915. évi október hó 6-án (Szerdán) az idegen illetőségű 1866. és 1865. évi születésűek, továbbá az eddigi népfelkelő bemutatató szemlééről bármi okból elmaradtak.

Felhívom ennelfogva az 1865—1872. évi születésű népfelkelésre kötelezettek, hogy a mindenkor reggel 8 órakor kezdődő bemutatató szemlén, tisztán és rendeztűn öltözetben annál is inkább jelenjenek meg, mert a meg nem jelenők karhatalommal vezetettek elő, s azonfelül az 1890. évi XXI. t. c. 4. §-a értelmében katonai büntető eljárás útján egy hónaptól két évig terjedhető börtönnel fognak büntettetni.

Azon körülményt, hogy az illető egyén a honvédségben, hadseregben milyen rangot viselt, a birtokában levő tisztai kinevezési okmánnyal, végelbocsátó levéllel esetleg népfelkelési igazolványi könyvvel stb. a szemlé alkalmával igazolni tartozik.

Az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére vonatkozó igényt a népfelkelő bemutatató szemlén kell érvényesíteni. — Az igényt a szemlebizottság elé állás alkalmával élő szóval kell bejelenteni, s egyúttal a tudományos képzettséget igazoló tanulmányi bizonyítványt is fel kell mutatni.

A karpaszomány viselésére igényvel bir minden népfelkelő bemutatató szemlén fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált 1865—1872. évi születésű népfelkelésre kötelezett egyén tekintet nélkül arra, hogy annak idején állott e már, s ha igen, mennyi ideig és mily minőségben katonai szolgálatban — aki igazolni tudja, hogy az egyévi önkéntességre jogosító tudományos képzettségnek birtokában van.

A megkívánt tudományos képzettséget birja az, aki akár 1912. évi XXX. t. c. végrehajtási utasításában felsorolt, akár pedig a régi véderőtörvények hatálya alatt jogosultságot nyújtott tanintézetek valamelyikét elvégezte, bármikor is szerevén meg a vonatkozó tanulmányi bizonyítványt.

Nagyvárad, 1915. szeptember hó 6.

Eleméry Ferenc,
katonaiügyi tanácsnok.

7769—915 sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsa 10539—915 sz. határozatával engedélyt adott arra nézve, hogy a nagyvárad ort. izr. hitközség által saját hiveire kivetett hitközségi adók a városi adóhivatal által hajtassanak — s a városi adópénztár által szedessenek be. Amennyiben nevezett hitközség az előirt tartozásokat feltüntető

főkönyveket a városi adóhivatal rendelkezésére bocsátotta, felkérem az ort. izr. hitközség érdekelt tagjait, hogy a már tudomásukra hozott évi tagdíjikat folyó évi október hó 1-ig a városi adópénztárba annál is inkább befizetni sziveskedjenek, mert azon túl végrehajtás útján fognak a be nem fizetett tartozások behajtatni.

Nagyvárad, 1915 szept. 9.

Juricskay Barna s. k.
tanácsos.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
25708—1915 szám.

Hirdetmény.

A nagyvárad honvédkiegészítő parancsnokság 3064—1915 sz. megkeresése folytán közhírré teszem, hogy azon magyar honos katonatisztek, zászlósok és tiszthelyettesek valamint legénységi állományú egyének — zsmára — a Horvát Szlavon országokban illetékesek kivételével — a kik a faza védelmében a harcokban megsebesültek és ennek következtében csonkulást, vagy benuást szenvedtek, a minek következtében eddigi életpályájukat meg kell változtatniok, a folyó hó folyamán Budapesten a kereskedelmi ismeretek elsajátítása céljából egy 4 és egy 10 hónapos kereskedelmi tanfolyam fog megnyilni.

A tanfolyamba való felvételre vonatkozó feltételek s minden szükséges tudnivalóra a városi tanács katonai ügyosztálya (II. em. 31. sz. szoba) ad felvilágosítást, illetve ezen tanfolyamokra való jelentkezés ott történik.

Megjegyzem, hogy a háboruban csonkult és benuult hivatásbeli és tartalékos tisztok, zászlósok és tiszthelyettesek minden külön előtanulmányi igazolás nélkül és minden külön felvételi vagy különbözeti vizsgálat nélkül jelentkezhetnek felvételre a kereskedelmi főiskolákra, a melyeknek tanulmányi ideje két évre terjed. Ilyen kereskedelmi főiskolák: 1. a budapesti kereskedelmi akadémia, 2. a kolozsvári kereskedelmi akadémia, 3. a budapesti keleti kereskedelmi akadémia, 4. a fiumei kiviteli akadémia. A fõntnevezett hallgatók ezen főiskolában is tandíjmentességet fognak élvezni.

Nagyvárad, 1915 szept. hó 7.

Eleméry Ferenc,
katonai ügyosztály tanácsnok.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izó-lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés nélkül házhoz szállítjuk.

Éröss éjjel ügyeletes szolgálat

Érösségtatások ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

évlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók

Villamos motorok

1/2 hóról minden nagyságban.

Felszerelő telefonja 55. sz.

Nagyvárad fióküzletek:

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyvárad fióküzletek:

Kossuth-utca 5 Gyárépület
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szakott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R. T.
fióküzleteiben.

Gyártmányaink izécos kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedveitek.

50 fióküzlet az ország összes nagyobb városaiban.